

nem tudtuk ellenállni, szét voltunk zavarva. Katonák, szekerek, lovak, ágyuk mind rohanak az országúton a kozákok elől. En egész hátul maradtam. Nem kezdtek azonnal üldözni minket, tudták, hogy ugys utolérnek. Össze-vissza nyargaltak a mezőn. Egy patak partján, a vízben fekvő látam utójára Sándort, fel akart emelkedni a földről, arra lovgolt egy muszka fráter s a lova is rálepett szegény Sándorra.

Sándor feléje nyújtotta a kezét, a muszka erre vigyorogva belehőfötte a lándzsát, úgyhogy a hátán jött ki.

Többet nem láttam, rohantam a többiek után és felkapaszkodtam egy szekerre. Harmadnapra visszajöttem, akkor már a halottak el voltak temetve. Sándort nem találtam többé, mert a halottakat tucatjával dobálták bele a gödrökbe és mésszel öntötték le őket. Jó fiu volt Sándor, én nagyon szerettem, jobban, mint az apja. Az anyáink monokatestvérek voltak. Így igaz a történet Sándorról kérem...

ITTHAGYOTT AZ UTOLSÓ JÓBARÁT IS...

Aztán lassan-lassan a fegyver társára, az utolsó öreg barátjára terelődik a szó:

— Szerettem én nagyon a Pistát mindig — és a szemüvege pártás lesz — nekem köszönhettem, hogy káplár lett. Nem volt az arástudó ember, csikóslegény volt a hortobágyon. Jó katona volt az már igaz, de sose vitte volna semmire, mert hát nem járt iskolába. En aztán szóltam a generális urnak... Bem generális urnak — teszi hozzá magyarázva —, hogy valami rangnéne már a Pistának. Falu szegénye lenne, ha csillag nélkül kerülne haza. A generális ur aztán azt mondta, hát jó, nem bánja, legyen káplár a Pistából. De aztán becsülje meg magát. A Pista hálás is volt nekem haláláig. Mikor már nagyon a végít járta mindig ott voltam nála. Egy nap föl kellett rá adni az uniformist és a csákot. Az egyik csillag le volt szakadva a gallérról, erőszakoskodott, hogy azon val varrják föl neki. Aztán karra fogtam és kíséltünk a kert

be. Alig állt már a lábán, a Rác Pista jobban bírta magát végig. Sokat beszélgettünk a generális urról és este bekiserem a szobájába. Másnap, mikor jöttem, már ki volt terítve. Az uniformisa ott lógott fölötte egy szögön, csak a csákó volt a fején. Szalutáltam neki, aztán leültem az ágyra és sokáig sirtam, mert nagyon-nagyon fájt, hogy egyedül maradtam. Itt hagyott a Pista...

JÓMÓDTÓL — A KOLDULÁSI ENGEDÉLYIG

Gleichweit Vince azelőtt jó módú, majdnem vagyonos ember volt. A komáromi tisztikaszinót bérelte. Ez már jóval az „árulás” után volt. Megkérdeztük, milyen árulásról beszél és ki az áruló. Először a tekintete, amint beszél:

— Görgey árulta el a hazát. Nekem ő mindig áruló marad, még ha kimagyarázták is azóta a dolgát.

— Mikor a szabadság odavezett, egy darabig csak ténfergettem össze-vissza. Akkor aztán munkához fogtam. Kibéreltem a komáromi tisztikaszinót. Jó üzlet volt eleinte, az urak kegyelmeiből jártak a várfalak közé va csoránál. Aztán jött a hatvanhét és senki sem gondolt már szívesen arra, ami elmúlt. Tizenhét évig volt ez az üzletem, mégis ott kellett hagyni. Jómódban voltam, háromszobás lakásom volt, megszoktam a rendes életet.

Nyolc fiut neveltem fel, hat közülük magos iskolát végzett és mind a nyolc elesett a háboruban. Elsőnek a Lajos fiam, a százados. Nem is mondja más kép, csak: „Lajos fiam, a százados...” Szegény Lajos százados, Sabácnál temették el.

— Később mesterségre adtam magam — folytatja —, és szűcs lettem, így is jól boldogultam. Mikor már megöregedtem innen is kitétek és ekkor a honvédmehelyre kerültem. Itt voltam vagy tizennégy évig, akkor kiutalták nekem ezt a lakást. Hát itt élek... így élek most.

A barak berendezése tényleg elszomorító. A szűk, párás konyhából becsap a mosatlan edények, a krumplihéj, a szellőzet-

len lakások lélektetető savanykás szegényszaga.

— Koldusengedélyért folyamodtam. Vass kegyelmes személyesen fogadott, mindent elintézt és vigasztalt. Voltam a kormányzónál is kihallgatáson. Na nagyon jó volt hozzám, adott is kétszáz pengőt. Abból sokáig éltem. Most nincs már erőm a munkához, a koldulás is nehéz mesterség nekem, mert nem tudok levett kalappal állni az utcán, csak úgy eljárókatok az ismerősökhöz. Most már azt se...

BEM KATONAJA KEMÉNYEN TARTJA MAGAT

A világeért nem érkezenyedik el. Bem katonája keményen tartja magát. Csak egyszerűen megállítja:

— Így van az, ha az ember elkopik és kifele áll a szekere rúdja a világból.

Megdöbbenően hasonlított Tolstojra az oroszok legnagyobb írójára. Lengő ősz szakálla, nyugodt, átható tekintete, hatalmas koponyájának formája, kevéssé ellapuló orra teljesen a nagy szláv békebölcse emlékeztetnek. Mondja is:

— Egyszer valami könyv került a kezembe. Piros vászonba volt kötve és a fedelén mintha csak az én képem lett volna. Nem tudom már, hogy ki írta, az volt a címe: Háboru és béke. Elolvastam és nagyon tetszett. Nagyon jó könyv volt.

Igy kerül szóba, a mai világ. Neki sok minden nem tetszik. Az új találmányokon, telefonon, rádió, autón nem csodálkozik. A mozira ellenben haragszik:

— Ott olyan dolgokat látni, hogy szégyelni kell magát az embernek. A sok gyerek mind nézi azt a sok förtelmes dolgot. A színház, a Nemzeti Színház mennyire más!

Tündöve beszél a régi dolgokról, szinte magának, mintha egyedül lenne. Szemüvege lecsúszik az orráról, összekuporodva ül a széken s motyog magában. Fáj neki nagyon a sorsa, mert régen másképp volt...

Nógrádi Béla

PUSZTÍTÓ ORKÁN FLORIDÁBAN

Florida keleti partjain megismétlődtek a két év előtt oly sok pusztítást okozó viharok és a 75 mérföld óránkénti sebességgel dühöngő szélvész Jacksonvillétől a félsziget déli csücskéig rombadöntötte a telefon és távíró vezetéseket, megakasztotta a forgalmat, sőt a milliomosok fürdőhelyein, Miami és Palm Beach környékén még az épületekben is sok kárt okozott és a vihárral járó felhőszakadás következtében nagy területet elöntött az árvíz.

Az emberek napokig nem mertek az utcára lépni, mert még az autókat is felforgatta a szél. Több hajó, köztük a 300 utassal megterhelt Algonquin a nyílt tengeren küzd az emeletmagasságu hullámokkal, a new yorki express vonat pedig valahol elakadt az őserdőben és hét órai késés után sem érkezett meg Miami-be.

Közelebbi részleteket egyelőre nem sikerült megtudnunk, miután az orkán még mindig dühöng s a telefon és távíró összeköttetés Florida veszélyeztetett partjaival teljesen megszakadt.

Tampából érkező jelentések szerint Florida nyugati partjain enyhébb volt a vihar, de a narancsültetek nagyrésze így is elpusztult.

A NAGY HŐSÉGTŐL ELHAJLOTT AZ EIFFEL-TORONY

Párisból jelentik, hogy a szokatlan hőség következtében az Eiffel-torony, amely tiszta fém anyagból van, lényegesen kiterjeszkedett s ennek folyamán a torony 12-14 centiméternyire elhajlik; ennek oka az, hogy a vasállvány egyszerre csak egy vagy két oldalról van kitéve a nap sütésének és így az árnyékban levő rész irányában elferdülés történik. Mind a mellett a torony egyensúlya tekintetében nincs veszedelem, mert a torony tervezésénél ilyen körülményre előre számítottak.

Józi fölállt nagy léhvel és a bölcsőre pillantott.

— Né, né, csakugyan! Ugy látszik mégis magával vitte a feleségem.

— Az sem lehet! Mikor hajnalban elment a házunk előtt, bezörgött az ablakon, hogy el ne felejtsem a szoptatást.

— Hm, hát akkor hol van? Föl van a gyermek! — riadozott Józi. — Hallod, kománé mégsem lehet másképpen, mint hogy magával vitte Zsuzsika. Meggondolkoztott és visszafordult a hegy alól. Nem tudott elszakadni a fiától...

A kománé arcán egy kis sérdődöttség lobbant fel.

— Megeshetik no! Ámbár egészen nyugton rámbizhatta volna...

Katona Jánosné hazament s meggyújtott tejeskét a saját lának adta oda. Józi morgogott a feleségére: mért nem vett, mikor a gyermeket magához vette? Ha őt nem akarta elkelteni, mért nem szöjt be másodszor is a kománéhoz, hogy a fáradság ide szoptatni?

De aztán más gondok foglalkoztak el. A baglyait megittatta, a malacait megettette. Megborotválkozott, csizmát húzott, fehért vett, készülődött a templomba.

De harangozás előtt megint csak betoppant a kománé. Napon fel volt indulva:

— Komám, komám, mégis van a gyermekkel. Feleséddel a pálfalvi szélien találkozott akonéval, iszent tőle nekem, hogy meg ne feledkezsem a szop-

tatásról... A gyermek nincsen nála!

— Szenturisten, hát hol van? — kiáltott föl Józi megrázó móddal. — Hol van a gyermek, ha sem a bölcsőben, sem az anyjánál nincsen?

Szaladt a szomszédokhoz, szaladt a paphoz, bírőhoz, csendőrökhöz...

Nagy csődület keletkezett háza körül, hányták-vetették a kicsei Jóska eltűnését. Cigányok lophatták el, vagy komédiások. A legkülönösebb történeteket elmondták a napokban errefelől. Az egyik sátorcigányokat látott a napokban errefelől cellengeni, a másik egy szőrös kezű, vörös vándorlegényt...

A csendőrmester helyszíni szemlét tartott, aztán keményen megvallatta Katona Jánosné: hogyan találta a bölcsőt, nyitva volt-e a kapu s több efféle.

Közben a harmadikat is beharangozták, de — Uram bocsá! — alig néhányan szállingóztak el a templomba. A sokaság ott hullámlott, riadozott a Bálint Jóska háza előtt. Maga Jóska hol leült az eresz töltésére s kezét tördelte, haját tépte, hol az őrmester nyomában volt, hol a rém történeteket hallgatta.

A templomozásnak vége szakadt, a pap is a sokasághoz csatlakozott. De hiába volt a pap, hiába annyi szem: senki nyomot sem talált. Hiába annyi fő: senki tanácsot adni nem tudott.

Az izgalom tetőfokra lobbant mikor valaki fölfedezte, hogy Jóska hazafelé jöttéig a pálfalvi uton. — Ó az: fehér kendője, meggy-

szin lajbija, piros előkötője meszszire virit a búzatáblák zöld tengeréből! Nin, megáll, észreveszi a nagy gyülekezetet háza előtt... megfutamodik...

Katona kománé s még néhány asszony elébe siettek Józsinénak.

Szívettépo sikoltás tört ki az anyából, mikor az asszonyok elmondották a hirt.

A csendőrmester az anyát is kikérdezte. Nincs kétség, a gyermek a bölcsőben maradt. Ki derít hát világoosságot erre a titokzatos ügyre?

Az anya ott vijjogott, sikoltott az asszonyok karja között, győtrelem volt nézni.

De mi történt egyszer? Abba hagyta a zokogását, kirántotta magát az asszonyok kezéből. S arcán nagy változás látszott, a szemében megvilágosodás!

— A bagoly vitte el, az anya bagoly!... — mondotta kísérteties hangon.

A kijelentés nagy hullámot vetett a sokaságban. Serény fickók átgugrottak az árkon s megnézték az öreg fűzfát, ahol az anyabagoly napközben szokott gubbasztani.

— Nincsen itt! — kiáltották vissza.

— Bizonyosan a bagoly! — sikoltott föl az anya eszelős örmémmel. — Ott lesz a gyermek a bagoly fészében. Hamar lajtorját, menjünk Kőbére sziklá-jához!

Józi lekapta a létrát a ház oldaláról s a menet élére állott. Az egész sokaság egyszerre hóm-polyogni kezdett Józsiék után a határ felé.

UJ ÉNEK ISTVÁN KIRÁLYHOZ

IRTA: SZATHMARY ISTVÁN

István király, tündöklő csillagunk, Honszervező, bölcs, hadvezér, apostol, Nézd, vállainkra sujt a szeges ostor, S pogány bitorlók rabjai vagyunk.

Nézd, megfeszített minket a világ És ronggyá tépte gyönyörű palástod, S míg vad gyönyörrel lejt halotti táncot, Megfagnak ajkaidon az imák.

Szent harcainkat elfeledte rég, Páris nem érti, Páris meg se hallja, Ha délidőn a Notre Dame harangja Fülébe zugja Hunyadi nevé!

Ó bölcs királyunk, megcsalt a Nyugat, S mi vak sötétben, támoilogva járunk, S mint bus zarandokok, új csodákra várunk, Dicső jobboddal te mutass utat!

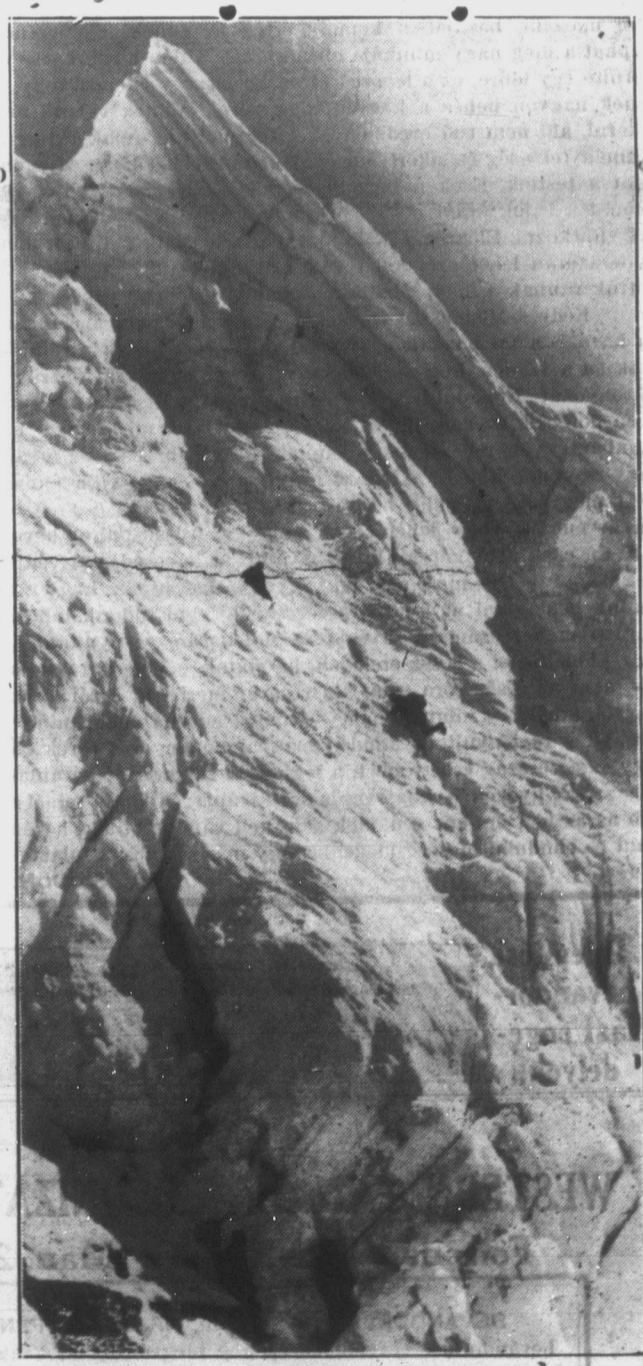
Ne tünd, hogy gyáva korcs legyen fajunk S eltékozolja ősi koronádat, Ha nem segít a krisztusi alázat, Gyujtsd lángra büszke, lázadó dacunk!

Tudom, ha mostan élnél nagy király, Azt mondanád Kopánnyal frigyre lépve: „Magyar s magyar közt szent legyen a béke, Ma céda bűn a testvéri viszály.

Az Ur nevében alkotám a hont A Kárpátoktól le az Adriáig, Ott hol a Tátra villáma cikázik, S Erdély folyója szinaranyat ont.

„S ma latrok dulnak ősi földeden, Krisztuskodók, de szivre csuf pogányok, Az Ur nevében rajta, sujts le rájuk És ostaroddal üzd ki, nemzetem!”

Jobbod kísérve úgy hallom szavad... És jaj nekik, ha egy napon beváltjuk: Bitorlott földünk lesz halotti ágyuk, S nem lelnék nyugtot hantjai alatt!

Turisták utban a legmagasabb hegycsúcs felé.

Keletkanadában a legjobb, legbiztosabb és leggyorsabb pénsküldési troda.

Pénzküldésekért teljes felelősséget vállalok.

HAZAK, FARMOK STB., ADÁS-VÉTEL INTÉZTÉSSE VELEM

Bármilyen ügyes-bajos dolgában forduljon hozzám:

LOUIS SZABO

BOX 244 515 SOUTH Main Str. Welland, Ont.

A „CANADIAN NATIONAL RAILWAY EXPRESS” magyar megbízottja.